

STOP KORUPCI

Příručka pro zaměstnance Jihomoravského kraje

Obsah:

I.	Jak se pozná korupční jednání	3
	Co znamená slovo korupce?	3
	Jaké jsou znaky korupce?	3
	Jaké jsou typy korupce?	4
	Jaké jsou podmínky korupční situace?	4
	Jaká korupce je trestným činem?	5
II.	Jak se v případě korupčního jednání zachovat	6
	Jak se chovat dle Etického kodexu zaměstnanců JMK?	6
	Kdy oznámit korupční jednání na Policii ČR?	7
	Jaké jsou další možnosti oznámení korupčního jednání?	9
III.	Kam se obrátit, či získat více informací	10
	Užitečné kontakty	10
	Odkazy a literatura	10

I. Jak se pozná korupční jednání

Co znamená slovo korupce?

Samotné slovo „korupce“ pochází z latiny ze slov „rumpere“, tj. zlomit, rozlomit, přetrhnout, a výrazu „corruptus“ označující následek takového činu, který způsobuje, že dotyčný je přinucen ke změně postojů, zásad a názorů.

Transparency International obecně definuje korupci jako zneužití pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu. Jde o takové jednání představitelů veřejného sektoru (ať už se jedná o politiky či státní úředníky), jímž se nedovoleně a nezákonně obohacují prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny.

Jaké jsou znaky korupce?

- Základním znakem korupce tedy je, že se někdo zachová nepoctivě při plnění svěřených úkolů vyplývajících z jeho postavení. Podstatou této nepoctivosti je obvykle to, že nějaká osoba zneužije svého postavení (svěřené pravomoci) a nejedná nestranně. Jinými slovy, korupce je zradou závazků vůči zájmům celku, veřejnému blahu, ale také vůči morálním zásadám. Tímto zneužitím postavení většinou daná osoba někoho jiného zvýhodní a získá při tom pro sebe nějakou výhodu či zisk.
- Dalším znakem korupce je, že je vedena zištnými cíli (touhou po zisku či jiném osobním prospěchu). Neoprávněná výhoda, již se uplácené osobě dostává, však nemusí mít pouze peněžní podobu, nelze ji tedy vnímat pouze jako úplatkářství. „Úplatkem“ může být jakákoliv neoprávněná výhoda, z které může mít uplacená osoba prospěch. Může jít o přímé majetkové obohacení (věcný „dar“) nebo o jiný prospěch nemajetkové povahy (určitá protislužba). U klientelismu a nepotismu navíc často vzniká síť vzájemných vazeb, z nichž jejich účastníci profitují zpravidla až se značným časovým odstupem a často jen tím, že jsou právě jen součástí daného systému.
- Ke korupci může ale také docházet ze slabosti, vydíratelnosti. To znamená, že korumpovaný je korumpujícím vmanévrován do situace, kdy nerozhoduje nestranně.
- Korupční vztahy se nemusí objevovat pouze ve vztahu soukromá osoba – „úřední“ osoba. Může k nim docházet i v případě dvou soukromých osob (typicky v obchodním styku). Jedna ze stran tohoto vztahu má obvykle zájem na získání zakázky nebo jiné výhody od strany druhé, přičemž zástupce této druhé strany je v takové pozici, že o přidělení zakázky či udělení jiné výhody může rozhodovat. Tento druh korupce přináší významné škody - v tomto případě zakázku nezíská subjekt, který by ji dokázal provést nejlépe, ale subjekt, který má nějaký zvláštní vztah k osobě rozhodující o zakázce, čímž vzniká škoda podniku, který zakázku přiděluje.

Jaké jsou typy korupce?

Pojem korupce zahrnuje společenské jevy, které se svým charakterem radikálně liší. Liší se formy úplatku (peníze, věcné plnění, protislužby, společenské výhody), výše úplatku (od několika set korun až po stovky miliónů), rozsah zainteresovaných osob (od dvou po desítky), složitost (od primitivního předání úplatku po složité toky peněz) i délka procesů (od jednorázové korupce po dlouhodobou organizovanou aktivitu).

Existuje celá řada přístupů ke klasifikaci forem korupce. Transparency International korupci rozděluje podle rozsahu a charakteru korupčního jednání na čtyři základní typy:

- banální korupce: drobná korupce běžného člověka, kam můžeme zařadit například poskytování různých dárků, nezdaněné platby řemeslníkům;
- municipální korupce: korupční jednání pracovníků veřejné správy na lokální úrovni;
- velká individuální korupce: korupční chování vysokých státních úředníků, politiků a lidí pracujících v podnikatelské sféře;
- velká institucionální korupce: korupční jednání, jehož se jednotlivci dopouštějí ve prospěch institucí (politických stran).

Jednodušší a realitu možná lépe odrážející je dělení korupce na:

- drobnou korupci úředníků, policistů a poskytovatelů veřejných služeb, čili korupci v „obyčejném životě“
- „velkou korupci“, spojenou s rozkrádáním a zneužíváním veřejných prostředků, prospěchem z privatizace apod.

Jaké jsou podmínky korupční situace?

Korupce nevzniká nahodile či pouze v závislosti na morálních kvalitách účastníků korupčního vztahu, ale pravidelně se objevuje v určitých, předem popsatečných situacích.

V těchto situacích totiž vznikají specifické podmínky, které musí být splněny, aby ke korupčnímu chování mohlo dojít:

- kde se o něčem rozhoduje
- kde se má o věci rozhodnout nestranně
- kde tomu, o kom se rozhoduje, záleží na tom, aby se rozhodlo v jeho prospěch
- kde ten, o kom se rozhoduje, má důvod se domnívat, že bez nedovolené intervence (tedy úplatku) by rozhodnutí nedopadlo v jeho prospěch
- kde ten, kdo rozhoduje, je ochotný nechat se ovlivnit
- kde účastníci korupčního vztahu mohou a dovedou navázat kontakt
- kde se aktéři korupční situace mohou a dovedou dohodnout
- kde ten, kdo rozhoduje, má možnost někomu vyjít vstříc
- kde jsou aktéři korupčního vztahu schopni předat či přebrat úplatek tak, aby se to utajilo

Jaká korupce je trestným činem?

Trestní zákoník pojem korupce nedefinuje, přesto v jeho zvláštní části nalezneme tzv. korupční trestné činy, tedy trestné činy, v nichž se projevuje rozmanitost možného korupčního jednání.

Pro policejní účely se pod těmito činy rozumí:

- přijetí úplatku
- podplacení
- nepřímé úplatkářství
- pletichy v insolvenčním řízení
- porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže
- sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě
- pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži, nebo pletichy při veřejné dražbě a obdobné trestné činy podle starého trestního zákona
- porušení povinnosti při správě cizího majetku
- zneužití informace a postavení v obchodním styku
- zneužití pravomoci úřední osoby
- maření úkolů úřední osoby z nedbalosti

II. Jak se v případě korupčního jednání zachovat

Jaké jednání se od Vás očekává? Co udělat, dostanete-li se do situace, kterou byste dle výše popsaných znaků, označili za korupční? Odpovědi nejen na tyto otázky naleznete v následujícím textu.

Jak se chovat dle Etického kodexu zaměstnanců JMK?

Pro zaměstnance Jihomoravského kraje zařazené do Krajského úřadu Jihomoravského kraje byl vytvořen samostatný „**Etický kodex zaměstnanců Jihomoravského kraje**“ (dále jen „Etický kodex“), který vymezuje a podporuje žádoucí standardy chování zaměstnance ve vztahu k veřejnosti a svým spolupracovníkům, a jehož smyslem je vytvářet a prohlubovat důvěru veřejnosti ve veřejný sektor.

Zaměstnanec musí především:

- dbát na to, aby jeho rozhodování bylo objektivní a nestranné a aby přijaté řešení bylo vždy v souladu s veřejným zájmem. Při rozhodování nesmí preferovat osobní či skupinové zájmy a ani se nechat ovlivnit pozitivními či negativními vztahy ke konkrétním osobám. Zdrží se také všeho, co by mohlo ohrozit důvěru v nestrannost jeho rozhodování.
- vůči účastníkům právních vztahů vystupovat objektivně tak, aby je neuváděl v omyl, veškerá hodnocení provádět profesionálně, objektivně, bez emocí a bez sledování osobního prospěchu a v souladu s právem a spravedlností.
- svým jednáním předcházet situacím, ve kterých by byl vystaven možnému střetu svého soukromého zájmu a zastávaného funkčního zařazení
- vyvarovat se prosazování soukromého zájmu, který zahrnuje jakoukoliv výhodu pro něj, jeho rodinu, blízké a příbuzné osoby a právnické nebo fyzické osoby, se kterými měl nebo má obchodní nebo politické vztahy.

Pokud si zaměstnanec není jistý, zda jde o úkony slučitelné s jeho podílem na výkonu veřejné správy, projedná záležitost se svým nadřízeným.

Korupci a chování zaměstnance upravuje článek 7 Etického kodexu takto:

- Zaměstnanec nesmí při svém rozhodování a v souvislosti s rozhodováním přijímat ani vyžadovat dary či jiná zvýhodnění pro sebe nebo někoho jiného, popřípadě jakýmkoli jiným způsobem připustit ovlivnění plnění jemu svěřených úkolů v oblasti veřejné správy, objektivního hodnocení věci a nestranného rozhodování.
- Zaměstnanec jedná tak, aby se při plnění jemu svěřených úkolů v oblasti veřejné správy nedostal do postavení, ve kterém by byl zavázán nebo se cítil být zavázán oplatit službu či laskavost, která mu byla prokázána.
- Zaměstnanec se vyvaruje vztahů vzájemné závislosti a nepatřičného vlivu jiných osob (klientelismus, nepotismus), jež by mohly ohrozit jeho nestrannost.

Jakékoli korupční jednání nebo podezření na takové jednání, o kterém se zaměstnanec dozvěděl hodnověrným způsobem je povinen oznámit svému nadřízenému nebo pracovníkům Protikorupční linky Jihomoravského kraje popřípadě orgánu činnému v trestním řízení. Dále je zaměstnanec povinen bezodkladně oznámit nabídnutí či získání neoprávněné výhody.

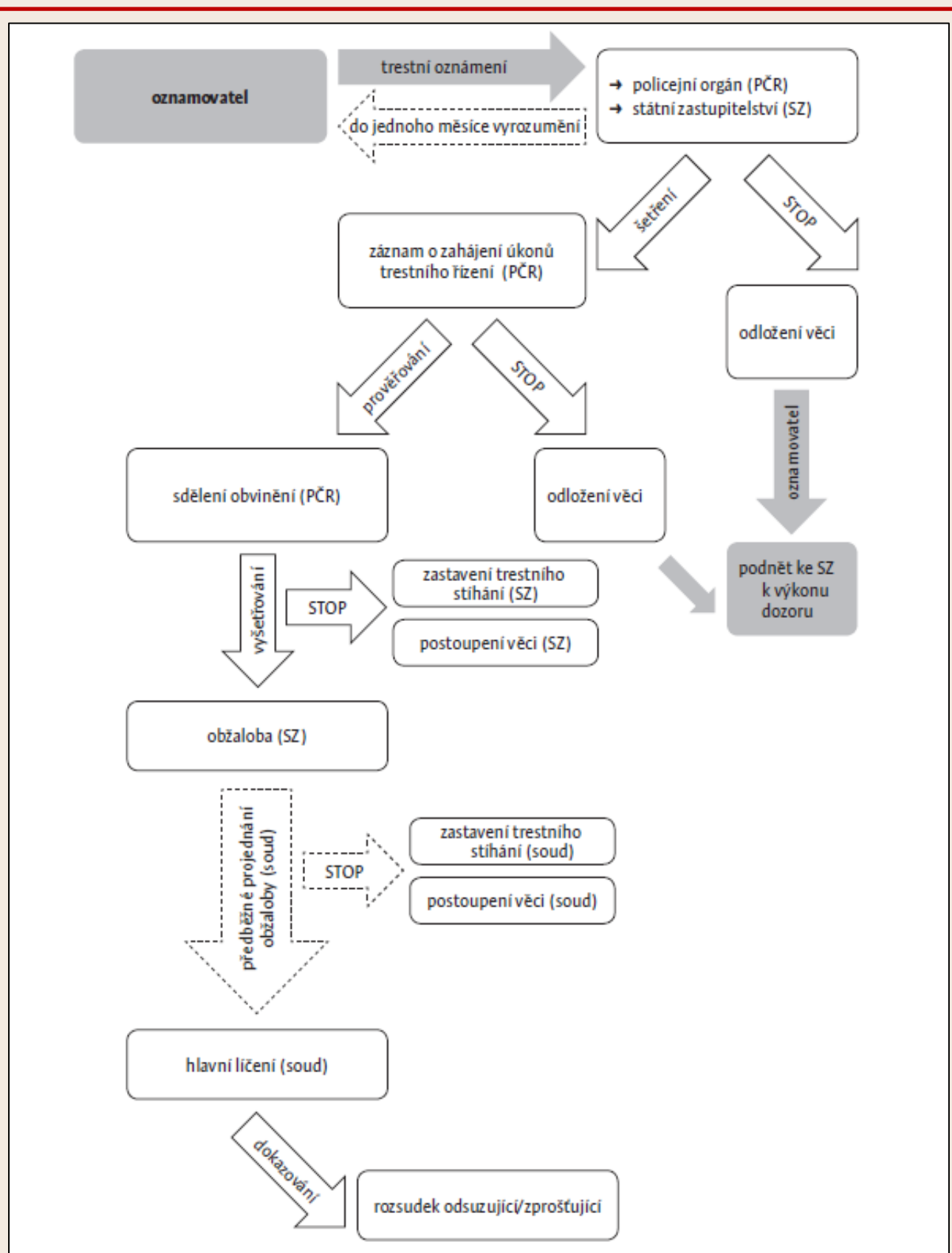
Ve všech případech, kdy by mohla vzniknout pochybnost, zda zaměstnanec postupuje v souladu se zmíněným článkem Etického kodexu, informuje zaměstnanec svého nadřízeného a postupuje dle jeho pokynů.

Kdy oznámit korupční jednání na Policii ČR?

Podání trestního oznámení o spáchání trestného činu se doporučuje v situaci, kdy je možné tvrzení v základních obrysech doložit (např. svědecky, či důkazními dokumenty...) a kdy máme alespoň rámcovou představu, že oznamované jednání spadá do trestněprávní oblasti (např. korupční).

V případech trestných činů, které jsou taxativně vyjmenovány v trestním zákoníku, je oznámení skutečnosti dokonce povinné. Patří sem např. úplatkářské trestné činy (přijetí úplatku, nebo podplácení aj.).

Postup prošetření trestního oznámení je vyobrazen na následujícím schématu:

Jaké jsou další možnosti oznámení korupčního jednání?

Podněty může podat fyzická a právnická osoba, a to prostřednictvím:

- telefonní Protikorupční linky Jihomoravského kraje **541 654 444**
- protikorupční emailové adresy **korupce@kr-jihomoravsky.cz**
- poštovní adresy: **Jihomoravský kraj,**
Žerotínovo nám. 3/5, Brno, 601 82 (obálka musí být označena slovy
„PROTIKORUPČNÍ LINKA“)
- **formuláře** umístěného na Protikorupčním portále Jihomoravského kraje

III. Kam se dále obrátit, či získat více informací

Užitečné kontakty

Státní zastupitelství a Police ČR:

- **Státní zastupitelství**
kontakty na okresní státní zastupitelství naleznete na www.justice.cz
- **Služba kriminální policie a vyšetřování**
kontakty na krajské a okresní pobočky naleznete na www.policie.cz
- **Inspekce Policie České republiky** – nepřetržitá služba,
telefon: 974 839 734, e-mail: ipcr.operacni@mvcr.cz

Odkazy a literatura

V průběhu července a srpna 2011 byl spuštěn [Protikorupční webový portál](#), na kterém jsou zveřejňovány výsledky boje proti korupci v rámci Jihomoravského kraje, tedy aktuální informace o [protikorupční politice Jihomoravského kraje](#) a [protikorupční strategii](#), o fungování [protikorupční linky](#) JMK, údaje o nakládání s majetkem kraje, o a výsledky boje proti korupci v rámci Jihomoravského kraje a o veřejných zakázkách Jihomoravského kraje a jím zřizovaných příspěvkových organizací a dotacích poskytovaných z rozpočtu JMK.

O tom, co je korupce, jaké jsou statistiky, co je trestným činem a jak ho oznámit, či jak využít místní referendu, nebo co znamená whistleblowing, se dočtete v publikaci „**Občan proti korupci – příručka občanské protikorupční sebeobraně**“ (2013), která je dostupná na internetových stránkách Transparency International, či na následujícím [odkazu](#).

Více informací o korupci, možnostech oznámení, či konkrétních radách, naleznete např.:

- na webových stránkách neziskových organizací s celostátní působností, které se tematikou korupce zabývají:
  - Transparency International ČR (TIC); www.transparency.cz
  - Oživení, o.s.; www.bezkorupce.cz
  - Otevřená společnost, o.p.s.; www.otevrenaspolecnost.cz
  - Růžový panter, o.s.; www.ruzovypanter.cz
  - o.s. Ekologický právní servis (Brno, Tábor); www.eps.cz
- v publikaci Transparency International „**Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě**“ dostupná na [webu](#) organizace.